

MODERNİN İCRASI: TÜRK KÜLTÜR MERKEZİ, 1946-1977

**Modernin İcrası: ATATÜRK KÜLTÜR
MERKEZİ, 1946-1977**

21 Eylül 2012 - 6 Ocak 2013

SALT Galata, Açık Arşiv

Küratörler: Pelin Derviş ve Gökhan Karakuş

Modernin İcrası: ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ, 1946-1977 sergisi, Hayati Tabanlıoğlu mimarlık arşivinden belgeleri de içeren bir çalışmayla binanın zorlu ve incelikli tasarım ve yapım süreçlerini ortaya çıkarıyor.

Atatürk Kültür Merkezi (AKM), mimarlar, kamu, idari gruplar ve kültürel oluşumların modern kültürün gidişatını denetlemek üzere birbiriyle yarıştığı günümüzde, süregelen tartışmaları alevlendiren kritik bir konuma sahip. Bu önemli mirası ideolojik doğrultularda biçimlendirmeye çalışan farklı taraflar, AKM'nin mimarisi, kentselliği ve programlarını kendi vizyonlarına göre yönetmeyi deniyor. Bu durum, ülkedeki kültür işleyişini merkeze alan ve kurumun geçmişteki farklı rollerine bağlanan bir dizi soruyu beraberinde getirmekte. *Modernin İcrası: ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ, 1946-1977* sergisi, öncelikli olarak bu tarihsel geçmişe bakmayı amaçlıyor.

Türkiye'nin modern kültüründeki mihenk taşlarından olan AKM, Lütfi Kırdar'ın İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olduğu 1946 yılında, bir opera binası olarak projelendirildi. Bina, birçok mimari müellifin çeşitli tasarımlar yaptığı uzun ve zorlu bir sürecin sonunda, 1969 yılında mimar Hayati Tabanlıoğlu tarafından tamamlandı ve "İstanbul Kültür Sarayı" adıyla faaliyete başladı. Ancak ertesi yıl çıkan ağır bir yangın nedeniyle yedi yıllık bir inşa dönemine girerek 1977 yılında "Atatürk Kültür Merkezi" adıyla yeniden kullanıma açıldı. 20. yüzyılın ikinci yarısı boyunca AKM'nin planlama, yapım ve işleyişinde meydana gelen

bu iniş çıkışlar, modern devlet ve toplum kurumları oluşturmaya çalışan Türkiye Cumhuriyeti'nin modernleşme çabalarının arka planındaki dinamiklere işaret eder.

Hayati Tabanlıoğlu önderliğindeki mimar ve tasarımcılar, AKM için geliştirdikleri planlarda güçlü bir modernizm öngörmekteydi. Alman ekolünden gelen Tabanlıoğlu'nun opera ve tiyatro binalarına dair ileri düzeydeki bilgisinin yanı sıra, mimar Aydın Boysan, mühendis Willi Ehle, aydınlatma tasarımcısı Johannes Dinnebir ile seramik sanatçıları Sadi ve Belma Diren'in teknik ve tasarım becerileri dikkat çekiciydi. Oluşumunda İstanbul'daki belediyeçilik ve kentsel yapıdan öte Ankara'daki merkezî hükümetin politikalarının etkili olduğu AKM, Türkiye'de daha önce var olmamış bir ölçekte üretildi.

Ülkenin en büyük kentinin merkezinde modern kültürü temsil eden kurum, gerek mimarisi ve kentsel tasarımı gerekse iç mekânları ve opera, tiyatro gibi özel işlevleriyle Türkiye'deki kültür üretimini sergileme görevini üstlendi. İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye'sinin belirgin siyasi atmosferinde, bina ve işleyişi kadar modernliğin kapsamı ve etkinliklerin içeriği de önem kazanmaya başladı. Avustralya'daki Sydney Opera House, ABD'deki Metropolitan Opera House ve Almanya'daki kimi tiyatrolar gibi aynı dönemde dünyanın başka yerlerinde kurulan kültür kurumlarına paralel şekilde AKM, ülkede önemi giderek artmakta olan sanatın kamuya açılması çabasının güçlü bir temsili oldu.

Kalebodur'un desteğiyle gerçekleştirilen *Modernin İcrası: ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ, 1946-1977* sergisi, AKM'nin mimarisi ve yapımına dair bir kavrayış sunabilmek üzere belirli kilit arşiv malzemelerine

odaklanıyor. Mimari, toplum ve yapılı çevre arasındaki ilişkileri inceleyen sergi, Türkiye, bölge ve dünyadaki daha geniş temalara ışık tutan bir zaman çizelgesi çerçevesinde AKM özelindeki aktörler ile tasarımlarını ortaya çıkarıyor. Bu proje için özel olarak üretilen AKM maketi, binanın mimarisini -izleyicinin erişemediği yapılanmayı- okumayı sağlıyor. Tabanlıoğlu Mimarlık'ın katkısıyla SALT Araştırma bünyesine dâhil edilen Hayati Tabanlıoğlu mimarlık arşivi de, serginin başlangıcından itibaren araştırmacı ve ilgililerin erişimine açık olacak.

Kalebodur'un desteğiyle

 Kalebodur

Basın iletişim
Ceylan Yüceoral
T +90 212 334 22 40
basin@saltonline.org

Zeynep Akan
T +90 212 334 22 45
basin@saltonline.org

SALT
kurucu Garanti Bankası
Bankalar Caddesi 11
Karaköy 34420 İstanbul Türkiye
T +90 212 334 22 00
saltonline.org